

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **H. s r. o.,** zastoupený JUDr. Jaromírem Bayerem, advokátem se sídlem v Českých Budějovicích, Jeremiášova 18, PSČ 370 01, proti žalovanému: **Finanční ředitelství v Českých Budějovicích,** se sídlem v Českých Budějovicích, Mánesova 3, PSČ 371 87, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 8. 2005, č. j. 10 Ca 119/2005 - 34,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 8. 2005, č. j. 10 Ca 119/2005 - 34 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností brojil žalobce (dále jen „stěžovatel“) proti výše uvedenému usnesení krajského soudu, kterým bylo podle § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. o soudních poplatcích“) zastaveno řízení ve věci žaloby stěžovatele proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 5. 2005, č. j. 1965/120/2005, kterým bylo zamítnuto odvolání žalovaného proti rozhodnutí Finančního úřadu v Jindřichově Hradci ze dne 30. 11. 2004, č. j. 75538/04/086910, jímž uvedený správce daně stěžovateli dodatečně vyměřil daň z příjmů právnických osob za zdaňovací období roku 2001 ve výši 207 390 Kč.

Krajský soud usnesení o zastavení řízení odůvodnil tím, že stěžovatel spolu s podáním žaloby nezaplatil předepsaný soudní poplatek; soud jej proto vyzval k jeho zaplacení a poučil

jej, že nebude-li poplatek zaplacen, řízení bude zastaveno. Výzva byla stěžovateli doručena 20. 7. 2005, on však zůstal nečinný, proto soud v souladu s § 9 odst. 1 zák. o soudních poplatcích řízení zastavil.

V kasační stížnosti stěžovatel namítl nezákonnost napadeného usnesení krajského soudu s poukazem na § 103 odst. 1 písm. e) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Uvedl, že krajský soud vyzýval k zaplacení soudního poplatku účastníka samotného, třebaže žalobu podal tento účastník prostřednictvím advokáta, jakkoli spolu se žalobou nebyla soudu zaslána také plná moc, kterou by účastník tomuto advokátu udělil. Podle stěžovatele se uvedenou odstranitelnou vadu podání (chybějící plnou moc) měl krajský soud pokusit odstranit. Teprve po pokusu o odstranění této vady měl podle stěžovatele krajský soud činit úkony směřující k vybrání soudního poplatku, případně k zastavení řízení pro jeho nezaplacení podle § 9 odst. 1 zák. o soudních poplatcích. Neučinil-li tak krajský soud a jednal-li bez vyjasnění otázky zastoupení bez dalšího přímo se stěžovatelem, a nikoli s jeho procesním zástupcem, dopustil se podle názoru stěžovatele nezákonnosti. Stěžovatel proto navrhl zrušení napadeného usnesení krajského soudu vydaného v důsledku této nezákonnosti.

Žalovaný se po obsahové stránce ke kasační stížnosti stěžovatele nevyjádřil.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná a podle jejího obsahu jsou v ní namítány důvody odpovídající ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Stěžovatel namítá, že krajský soud nezákonně rozhodl o zastavení řízení (toto rozhodnutí je ve svých účincích rozhodnutím o odmítnutí žaloby), neboť za situace, kdy stěžovatel v žalobě uvedl, že je zastoupen advokátem, avšak k žalobě nebyla připojena plná moc, neměl soud bez dalšího jednat přímo se stěžovatelem samotným, vyzývat přímo jeho samotného k zaplacení soudního poplatku a jeho nečinnost v tomto smyslu sankcionovat zastavením řízení pro nezaplacení soudního poplatku, nýbrž nejprve se pokusit odstranit vadu podání stěžovatele spočívající v chybějící plné moci a podle výsledku tohoto pokusu pak následně jednat se zástupcem stěžovatele, případně – nedoložil-li by stěžovatel zastoupení advokátem - se stěžovatelem samotným.

Rozsahem a důvody kasační stížnosti je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu důvodů uplatněných v kasační stížnosti a dospěl k závěru, že tato je důvodná.

Ze soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil následující skutečnosti rozhodné pro posouzení důvodnosti kasační stížnosti: Stěžovatel podal dne 15. 7. 2005 krajskému soudu žalobu proti výše popsanému správnímu rozhodnutí žalovaného. Žaloba byla opatřena hlavičkou společně působících advokátů JUDr. J. B., JUDr. H. B. a JUDr. V. F., na její první straně bylo uvedeno, že stěžovatel je zastoupen advokátem JUDr. Bayerem, a poznamenáno: „Plná moc!“. Žaloba byla podepsána uvedením jména, podpisu a otisku razítka advokáta JUDr. Bayera. Soud 18. 7. 2005 vyzval stěžovatele osobně (tj. nikoli JUDr. Bayera) k zaplacení soudního poplatku. Zároveň mu sdělil přípisem, že se žalobou nebyla předložena plná moc pro JUDr. Bayera a že je třeba tuto plnou moc dodatečně předložit, anebo soudu předložit stejnopis žaloby podepsaný žalobcem, nebude-li v řízení zastoupen jmenovaným advokátem. Stěžovatel výzvu k zaplacení soudního poplatku a přípis ohledně vyjasnění otázky právního zastoupení převzal dne 19. 7. 2005 (na doručence je uvedeno, že písemnost

převzal „majitel“, je opatřena nečitelným podpisem a otiskem firemního razítka stěžovatele), přičemž na ni nijak nereagoval.

Z ustanovení § 35 odst. 2 věty druhé s. ř. s. vyplývá, že účastník řízení před správními soudy se může nechat v řízení zastoupit advokátem. Podle § 42 odst. 2 s. ř. s. *má-li účastník nebo osoba zúčastněná na řízení zástupce, doručuje se pouze zástupci. Má-li však účastník nebo osoba zúčastněná na řízení něco osobně vykonat, doručí se i jim.* Podle § 32 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), ve spojení s § 64 s. ř. s., *každý, kdo v řízení vystupuje jako zástupce účastníka, popřípadě jako jeho další zástupce, musí své oprávnění doložit již při prvním úkonu, který ve věci učinil.* Podle § 36 odst. 1 s. ř. s. *účastníci mají v řízení rovné postavení. Soud je povinen poskytnout jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv a poskytnout jim poučení o jejich procesních právech a povinnostech v rozsahu nezbytném pro to, aby v řízení neutrpěli újmu.*

Výše uvedenými ustanoveními byl povinen řídit se i krajský soud, přičemž byl povinen vykládat a aplikovat je tak, aby co nejvíce šetřil podstaty a smyslu práv účastníků soudního řízení a aby respektoval účel, kvůli kterému existuje správní soudnictví a jímž je ochrana veřejných subjektivních práv fyzických a právnických osob (§ 2 s. ř. s.). Krajský soud správně rozpoznal, že podání stěžovatele má vadu spočívající v nedostatečném doložení zmocnění advokáta JUDr. Bayera k zastupování stěžovatele. Nesprávně a s nedostatkem snahy šetřit procesní práva stěžovatele však na základě tohoto zjištění postupoval. V první řadě měl krajský soud vzít v úvahu skutečný obsah žaloby, z níž jednoznačně vyplývalo, že byla zcela sepsána JUDr. Bayerem, přičemž nic z obsahu žaloby nenaznačovalo, že by zmocnění JUDr. Bayerovi bylo omezeno jen na podání žaloby a nevztahovalo se na zastupování stěžovatele v celém řízení před krajským soudem. Ze skutečnosti, že v žalobě bylo poukázáno na to, že spolu s ní je soudu zaslána plná moc, ve spojení s tím, že žalobu sepsal advokát JUDr. Bayer, měl krajský soud vyvodit pracovní závěr, že stěžovatel skutečně zastoupen advokátem nejspíše je a chce být a že nezaslání plné moci je s vysokou pravděpodobností opomenutím (nejspíše opomenutím administrativním či technickým) na straně stěžovatelova advokáta.

Jestliže tedy stěžovatele samotného vyzval krajský soud přípisem z 18. 7. 2005 k vyjasnění otázky právního zastoupení a současně jej bez dalšího vyzval k zaplacení soudního poplatku, postupoval soud poněkud uspěchaně a nepříliš logicky. Nepochybně se mohlo stát, že by se stěžovatel v reakci na výzvu soudu spojil se svým advokátem a v jejich součinnosti by byla napravena jak vada v průkazu zastoupení, tak vada v nezaplaceném soudním poplatku. Jestliže se tak však nestalo a stěžovatel zůstal nečinný, neměl se s tím krajský soud spokojit a bez dalšího řízení o žalobě zastavit pro nezaplacení soudního poplatku, nýbrž měl se – právě vzhledem ke zcela jasným a zřetelným náznakům, že stěžovatel vskutku zastoupen je a chce být a že nedoložení plné moci je s vysokou pravděpodobností technickým či administrativním pochybením na straně zástupce stěžovatele – pokusit věc vyjasnit i přímo s JUDr. Bayerem a vyzvat i jeho, a nejen stěžovatele samotného, k doložení plné moci. Je pravda, že stěžovateli nutno přičítat k tíži, že na výzvu z 18. 7. 2005 nijak nereagoval a zůstal zcela nečinný, třebaže je podnikatelem, tedy profesionálem, který by měl mít povědomí o tom, že písemnosti zaslané mu soudem neradno ignorovat; bylo tedy možno po něm spravedlivě požadovat přinejmenším to, aby se spojil se svým advokátem a soudní písemnosti mu předal či aby se s dotazem, jak má ve věci postupovat, obrátil na soud. Nicméně skutečnost, že byl nečinný, nelze v dané konstelaci považovat za natolik závažné pochybení stěžovatele, aby mohlo bez dalšího vést

k zastavení řízení o jeho žalobě. Z formalistického úhlu pohledu krajský soud jistě učinil vše pro odstranění vady průkazu zastoupení, pokud vyzval k doložení plné moci přímo stěžovatele. Z pohledu zásad materiálního právního státu, na rovině jednoduchého práva projevených např. ve shora již zmiňovaném § 36 odst. 1 s. ř. s., však nikoli. Ze smyslu a účelu ustanovení § 36 odst. 1 s. ř. s. totiž zcela zřetelně vyplývá, že procesní právo je pouze prostředkem k ochraně (především hmotných) subjektivních práv fyzických a právnických osob, nikoli cílem o sobě, a že nemá být ve vztahu k nim užíváno způsobem nemístně tvrdým, mechanickým, postrádajícím citu pro danou konkrétní procesní situaci a snahy dobrat se rozumného a spravedlivého způsobu řešení této situace; soud zkrátka nesmí procesní právo užívat tak, aby si pokud možno ulehčil práci i za cenu toho, že účastník, jakkoli i jemu samému lze z hlediska míry jeho součinnosti se soudem leccos vyčítat, bude z procesních důvodů „vyšachován“ z přístupu k soudu.

Ustanovení § 32 odst. 1 o. s. ř. totiž nepředepisuje, jakým konkrétním způsobem má zástupce účastníka v řízení doložit své oprávnění k zastupování. Plná moc je pouze jedním z prostředků, jak oprávnění k zastoupení doložit, a jakkoli je prostředkem jistě nejpřesvědčivějším, není a nemusí být průkazem jediným. Již samotná skutečnost, že zástupce, který je advokátem (je tedy vázán svými zákonnými povinnostmi, vyplývajícími v dané souvislosti zejména z § 16 odst. 2 a § 17 zákona č. 85/196 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, a na základě nich pravidly profesionální etiky advokátů, takže je vysoce nepravděpodobné, že by žalobu podal jménem někoho, kým by k tomu nebyl zmocněn), podá za určitou osobou žalobu, jejímiž přílohami učiní kopie dokumentů, které mohla mít k dispozici s velkou pravděpodobností jen dotyčná osoba (v případě stěžovatele kopie napadeného správního rozhodnutí a kopie řady dalších soukromých i úředních písemností s tímto rozhodnutím souvisejících), více než naznačuje, že zástupce skutečně jedná za zastoupeného stěžovatele na základě plné moci a že se u zástupce nejedná o třetí osobu, která s procesním vztahem stěžovatele a žalovaného nemá nic společného a se kterou tedy soud nemá proč vstupovat v kontakt. Krajský soud se proto za této situace mohl a měl obrátit přímo na JUDr. Bayera, zjistit, zda skutečně vztah zastoupení mezi ním a stěžovatelem existuje, jak to obsah žaloby zcela zřetelně naznačuje, a pokud ano, pokusit se v součinnosti s JUDr. Bayerem toto postavit zcela na jisto opatřením plné moci k zastupování. To však krajský soud neučinil. Naopak – za situace, kdy neměl otázku zastoupení stěžovatele postavenu na jisto, rozhodl o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku, aniž by předtím výzvu k jeho zaplacení doručil osobě, o níž by bylo nepochybné, že právě jí má být v řízení doručováno, tj. buď účastníku samotnému, nebyl-li by zastoupen, anebo jeho zástupci, byl-li by zastoupen (viz § 42 odst. 2 věty první s. ř. s.; § 42 odst. 2 věta druhá zde vůbec není použitelná – k tomu, že zaplacení soudního poplatku není ani v řízení před správními soudy úkonem, který má vykonat účastník osobně, viz rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2005, č. j. 2 Afs 187/2004 - 69, zveřejněný pod č. 726/2005 Sb. NSS; srov. též usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 9. 2005, č j. Na 225/2005 - 110, zveřejněné pod č. 765/2006 Sb. NSS).

Nejvyšší správní soud dodává, že má jak výzvu k zaplacení soudního poplatku, tak kasační stížností napadené usnesení krajského soudu o zastavení řízení za účinně doručené, neboť za situace, kdy otázka zastoupení stěžovatele nebyla na jisto postavena, je třeba v pochybnostech považovat za toho, komu má být doručováno, účastníka samotného, neboť takto lze nejefektivněji docílit jeho ochrany tím, že mu umožníme proti uvedenému rozhodnutí brojit kasační stížností. Proto Nejvyšší správní soud nepovažoval podanou kasační stížnost za předčasnou (srov. k tomu usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 11. 2003, č. j. 1 As 4/2003 - 48, zveřejněné pod č. 281/2004 Sb. NSS), takže nebylo

důvodu ji z tohoto důvodu odmítnout. Nezákonnost usnesení krajského soudu nespočívala v tom, že výzva k zaplacení soudního poplatku byla zaslána stěžovateli samotnému, namísto aby byla zaslána jeho zástupci, nýbrž v tom, že krajský soud vyzýval stěžovatele k zaplacení soudního poplatku, a tedy odstraňoval odstranitelný nedostatek podmínky řízení, za situace, kdy neměl na jisto postaveno, na koho se má svými úkony obracet a komu je má doručovat (zda na stěžovatele samotného, anebo na jeho zástupce), takže byl dán odstranitelný nedostatek další z podmínek řízení. V konkurenci odstranitelného nedostatku dvou podmínek řízení byl soud za dané situace povinen nejprve učinit opatření k odstranění vady doložení nedostatku zastoupení stěžovatele, k čemuž měl – jak shora podrobně vyloženo – vyvinout podstatně více aktivity, než kolik jí ve skutečnosti vyvinul. Teprve poté, co by za těchto podmínek snahy o odstranění nedostatku podmínky řízení uspěly, či naopak selhaly, takže by bylo na jisto postaveno, na koho se má soud v řízení obracet, mohl se soud účinně pustit do odstraňování dalšího nedostatku podmínky řízení, a tedy vyzývat k zaplacení soudního poplatku.

Vzhledem k výše uvedenému tak Nejvyššímu správnímu soudu nezbylo než usnesení krajského soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení, neboť kasační stížnost stěžovatele byla důvodná [§ 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.].

Krajský soud nyní vyzve stěžovatele (tento je v současné době zcela nepochybně zastoupen JUDr. Bayerem, jak plyne z plné moci na č. l. 38 soudního spisu) k zaplacení soudního poplatku v náhradní lhůtě (stěžovatel v mezidobí poplatek zaplatil, ten mu ovšem byl usnesením ze dne 2. 9. 2005, č. j. 10 Ca 119/2005 - 40, vrácen a toto bylo poukazem ze dne 29. 9. 2005 na č. l. 54 soudního spisu také realizováno, proto nutno vyzvat k zaplacení poplatku znovu). Podle výsledku tohoto úkonu pak bude soud v řízení dále postupovat.

Obiter dictum Nejvyšší správní soud poznamenává, že stěžovatel sám sebe nejvíce ztrestal za svoji nedisciplinovanost a nedostatek součinnosti se soudem tím, že namísto toho, aby soudy řešily jeho případ věcně, téměř rok ve dvou instancích byly nuceny zabývat se jednoduchým procesním aspektem věci – nezaplacením soudního poplatku a jeho důsledky. Stěžovatel by si měl uvědomit (a jeho právnímu zástupci je jistě dobře známo), že poplatková povinnost vznikla v jeho případě podáním žaloby [§ 4 odst. 1 písm. a) zák. o soudních poplatcích] a že splatnost poplatku nastala vznikem poplatkové povinnosti (§ 7 odst. 1 věta první zák. o soudních poplatcích), tedy okamžikem podání žaloby. Pokud by stěžovatel namísto avíza, že poplatek uhradí na výzvu soudu, jej raději rovnou zaplatil vylepením kolků v příslušné hodnotě na prvopis žaloby (koneckonců vyzván k zaplacení soudem byl ca. 5 dnů po podání žaloby, takže na „ceně peněz“ za soudní poplatek věru ničeho neušetřil), předešel by výzvě k zaplacení poplatku, usnesení o zastavení řízení, kasační stížnosti proti němu, tomuto rozsudku Nejvyššího správního soudu i dalším úkonům soudů obou instancí a uspořil by sobě mnoho času při čekání na výsledek soudního řízení a soudům mnoho práce při zbytečném a ve své podstatě administrativním vyřizování bagatelních poplatkových otázek.

Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je tento vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

V novém rozhodnutí ve věci krajský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. května 2006

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu